

DE K O R MAANDORGAAN VAN "BIOLOGIA MARITIMA"

REDACTIE : H.A.V.VLIMMEREN & RIDDER VAN DOORNE
 BALISTRAAT 96, DEN HAAG 2011

SECRETARIS : R.M.L.ATES, WESTZIJDE 372bv, ZAANDAM
 TEL. 02980-68302

CONTRIBUTIE : (INCL.ABONNEMENT) f 15,-- PER JAAR
 GIRO 27.83.96 T.N.V. PENN. BIOLOGIA
 MARITIMA, AMSTERDAM

JAARGANG 21

JUNI 1971

voorwoord

VAN DE REDACTIE

CONGRES 1971

DE ZAAL WAS DIT JAAR WAT MINDER VOL DAN ANDERS TIJDENS HET JAARLIJKSE CONGRES VAN DE VERENIGING BIOLOGIA MARITIMA, MAAR DAT ZAL WEL KOMEN OMDAT HET ZO'N VREEMDE TIJD WAS. ONZE DUIKENDE LEDEN WAREN BOVENDIEN AAN ANDERE EVENEMENTEN GEBONDEN. VOLGEND JAAR ZAL HET CONGRES ECHTER IN FEBRUARI OF MAART WORDEN GEHOUDEN EN WE VERWACHTEN DAN WEER EEN VOLLE ZAAL.

DIT JAAR WERD ONS DOOR DE HEER R.M.L.ATES EEN DEMONSTRATIE GEGEVEN HOE MEN VISSSEN EN ANDERE ZEEDIEREN KAN VERVOEREN DOOR MIDDEL VAN ZAKKEN DIE MET LUCHT OF ZUURSTOF WORDEN OPGEBLAZEN. OOK WERD NOG INGEGAAN OP DE DIVERSE METHODES DIE MEN KAN TOEPASSEN OM DIEREN TE VANGEN. VANUIT DE ZAAL KWAMEN OOK NOG VERSCHIEDENE BELANGRIJKE TIPS.

HIERNA TOONDE DE HEER H.A.V.VLIMMEREN EEN SERIE DIA'S DIE ZOWEL BOVEN ALS ONDER WATER WERDEN OPGENOMEN IN CUBA. DE DETERMINATIE VAN DE DIVERSE DIEREN WERD GE- LIJKTIJDIG VERZORGD DOOR DE HEER FR. DE GRAAF. VOOR DE TROPISCHE LIEFHEBBERS WAS HET INTERESSANT HUN DIEREN EENS IN HUN NATUURLIJKE OMGEVING TE ZIEN.

NA DE LUNCHPAUZE VOLGDE VOOR HET EERST TIJDENS EEN CONGRES EEN HUISHOUELIJK GEDEELTE WAARIN VERENIGINGSZAKEN WERDEN BEHANDELD. GEZIEN HET INTENSIEVE SAMENSPEL TUSSEN BESTUUR EN DE LEDEN BLEEK HET NUT VAN DIT GE- DEELTE DUIDELIJK. EEN ZEER BELANGRIJKE BESLISSING DIE WERD GENOMEN WAS DAT WANBETALERS IN HET VERVOLG VEEL HARDER EN SNELLER ZULLEN WORDEN AANGEPAKT.

IN VERBAND MET DE ONDERHANDELINGEN MET AMPHIPRION BELGIE EN NEDERLAND, DIE THANS IN EEN ZEER VER GEVORDERD STADIUM ZIJN, ZAL HET BESTUUR ZICH GAAN BERADEN OVER DE WIJZIGING VAN ONZE NAAM IN B.V. NEDERLANDS-BELGISCHE VERENIGING BIOLOGIA MARITIMA. DE JURIDISCHE ASPECTEN ZULLEN WORDEN BESTUDEERD.

NA HET HUISHOUELIJKE GEDEELTE WAS HET WOORD AAN DE HEER G.J. DE KEYZER VAN AMPHIPRION DIE EEN UITEENZETTING GAF OMTRENT DE WERKING, EIGENSCHAPPEN EN DE CONSTRUCTIE VAN EEN EIGEN ONTWERP EIWITAFSCHUIMER MET EXTREEM GROTE WATERVERPLAATSING. DE RESULTATEN DIE DAARMEE BIJ AMPHI- PRION ZIJN BEREIKT ZIJN EEN GOEDE INDICATIE VAN HET GROTE NUT VAN DIT APPARAAT. HET APPARAAT IS VRIJ GEOMPLICEERD EN VAN GLAS GEBOUWD. DE HEER DE KEYZER BESTUDEERT DE MOGELIJKHEID DIT APPARAAT TEN BEHOEVE VAN DE LEDEN IN SERIE TE LATEN MAKEN.

DR. LANCEE TOONDE DAARNA EEN KLEIN GROF VUIL FILTERTJE DAT VAN TWEE NUOVO FILTERS WAS GEMAAKT, GEVULD MET EEN NYLONKOUS. HIJ HAD DE INDRUK DAT VAN HET DAGELIJKS REINIGEN VAN DIT FILTERTJE EEN ZEER GUNSTIGE INVLOED UITGAAT OP HET NITRAATGEHALTE IN DE BAK.

EEN HOOG NITRAAT GEHALTE VAN 600 MG/LTR WERD OP DEZE MA- NIER IN BETREKKELIJK KORTE TIJD TERUGGEBRACHT TOT MINDER DAN 100 MG/LTR.

EEN INTERESSANT PUNT WAS OOK NOG DE MEDEDELING DAT UV LAMPEN IN TEGENSTELLING TOT DE ALGEMEEN GANGBARE GEDACHTE VEEL LANGER MEEGAAN DAN 2500 UUR. HET GLAS DAT PHILIPS GEBRUIKT WORDT NIET ONDOORLAATBAAR VOOR UV-LICHT. VOORTS

SLIJT ZO 'N LAMP MEER VAN DAGELIJKS AAN- EN UITSCHAKELEN
DAN VAN REGELMATIG BRANDEN.
NA DE LEZING VAN DR. LANCEE WERD EEN FORUM GEVORMD DAT
EEN GROOT AANTAL TECHNISCHE VRAGEN KREEG TE BEANTWOORDEN.

DE REDACTIE

VEEL HARING IN VEERSE MEER

De laatste tijd hebben sportvissers op het Veerse Meer veel haring gevangen. De kwaliteit is minder dan die van de Noordzeeharing en voor de beroepsvissers niet interessant.

Het Rijksinstituut voor Visserijonderzoek, dat de aanwezigheid van haring reeds in 1965 constateerde, schat de hoeveelheid op 1 miljoen en zegt, dat de natuurlijke toevoer van haringbroed bij de afsluiting der Oosterschelde in 1978 zal eindigen. Het groeiproces verloopt trager dan bij de Noordzeeharing. De haring in het Veerse Meer concentreert zich grotendeels in het westelijk deel, bevindt zich 's nachts aan de oppervlakte en zit overdag meestal in diepe putten.

HELIKOPTER RED WALVISSE

'n Helikopter het onlangs agt walvisse gered toe hulle deur 'n skool moordwalvisse naby die rotsagtige krans by die Kaap St. Blaizevuurtoring naby Mosselbaai omsingel is.

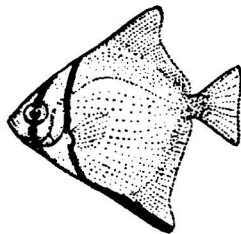
Mnr. J.H.Loubser, die amptenaar verantwoordelik vir die vuurtoring, het gesien hoe die walvisse 'n hegte kring gevorm het toe die moordvisse naderkom. Hy het die Stadsraad geskakel wat onmiddellik 'n helikopter na die toneel gestuur het.

Die moordvisse het geskrik vir die helikopter wat oor hulle hang en haastig die oop see in gevlug.

HET KORAALVISSEN-AQUARIUM

Het stukje zee in huis I

De gelukkige bezitter van een kleiner of groter tropisch zeeaquarium die - zolang alles goed gaat - dagelijks kan genieten van een ongeëvenaarde rijkdom aan vorm en kleur, zal zichzelf zeker wel eens de vraag hebben gesteld in hoeverre zijn onderwatertuin tussen vier ruiten enige overeenkomst vertoont met een stukje echte koraalzee. Voor de eigenlijke liefhebber is de vraag op het eerste gezicht niet zo erg belangrijk. Hij heeft zonder meer plezier in zijn bak, of die nu wel of niet ergens op gelijkt. Soms vindt hij volledig genoeg in het nastreven van een zelfgeschapen illusie. Dan ploetert hij rusteloos voort om een droom werkelijkheid te zien worden. Maar dan kan het gebeuren dat het droombeeld terugwijkt naar een verder verschiet naarmate het dichterbij wordt genaderd. Dan dagen nieuwe doelwitten op en zo houdt de onderzoekende menselijke geest zichzelf bezig. als het ware even oplevend tussen de nuchtere bedrijvigheid van alledag door. Het is een spel van uitdaging, boeiend en spannend, maar - als het tegenzit - ook met bittere teleurstelling, niet zelden gepaard aan gevoelige geldelijke verliezen. En dan komen de meer pijnlijke vragen naar boven. Dan vraagt men zich af wat men eigenlijk bezig is te doen. Is men bezig veel moeite en geld te investeren voor een liefhebberij met levend materiaal dat na korte tijd ten dode is opgeschreven? Pleegt men geen roofbouw op in het wild levende jonge dieren die het in gevangenschap nauwelijks tot volwassenheid, laat staan tot voortplanting brengen? Sombere vragen die zelfs aan het geweten van de natuurminnaar knagen en een schaduw dreigen te werpen op de zo juichend begonnen liefhebberij!

Maar er is een troost. Het is de troost van de bezinning die enerzijds de lokkende illusies weet te temperen en anderzijds een teleurstelling weet op te vangen door rustig onderzoek naar de oorzaken, opdat herhaling van de pijnlijke ervaring wordt voorkomen. En dan kan men toch echt de in de aanhef gestelde vraag niet ontgaan. **Wat** willen we eigenlijk met onze onderwatertuin tussen vier ruiten en wat stelt dat stukje koraalzee in huis nu in werkelijkheid voor? In een volgend artikel zal getracht worden een antwoord te geven en het zal dan blijken dat er gelukkig toch wel degelijk een bevredigend uitzicht voor de liefhebberij kan worden gevonden, wel is waar bevrijd van valse illusies en wat meer belast met de verworvenheden van wetenschap en techniek, maar daarom niet minder boeiend voor de liefhebber.

Ir. D.G. Romijn.

ACANTHASTER PLANCI

Overal verstrooid in de literatuur kan men artikeltjes vinden over de plaag van de Doornenkroon Zeester (*Acanthaster planci*) op de koraalriffen in de Stille Oceaan.

Een bijzonder goed artikel troffen we aan in Endeavour Jan. 71.

Men beschrijft de situatie zoals die thans is zeer in detail.

Als mogelijke oorzaak van de plaag noemt men:

- 1) betere condities voor het opgroeien van de larven door verandering van de watertemperatuur of door de mens veroorzaakte verontreiniging.
- 2) verdwijnen van een groot deel van de Triton schelpen door verzamelaars. Deze schelpen eten een behoorlijk aantal van de doornenkronen op.
- 3) opblazen van koraal riffen voor havenbouw. Korallen eten geweldige hoeveelheden van de larven van de *Acanthaster*.

VI.

HET VANGEN VAN KORAALVissen VOOR HET AQUARIUM

Wil men een deel van zijn vakantie besteden aan het vangen en terugbrengen van vissen en lagere dieren voor het aquarium, dan heeft men, naar gelang de eigen vaardigheid, de keuze uit diverse mogelijkheden, zoals:

- a) als persluchtduiker (MET opleiding en de daaraan verbonden geldige brevetten).
- b) als snorkelduiker (bij voorkeur ook in het bezit zijnde van het brevet "snorkelduiken" van de Nederlandse Onderwatersport Bond).
- c) te voet in rots-poeltjes, op golfbrekers enz.
- d) het sleepnet.
- e) meegaan met een visser en er bij zijn als het net bovenkomt.

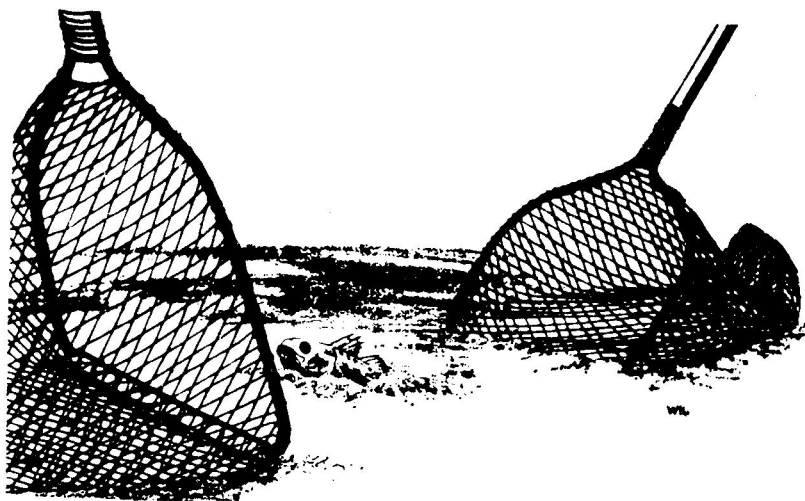
De genoemde onderwerpen allen al zijn voldoende om een boek over te schrijven. Ik zal daarom proberen om alleen de eerste twee te behandelen en het vangen in poeltjes er bij in te vlechten.

Het waar en wanneer zijn bij het vangen van vis - als bij heel wat andere zaken - wel zeer belangrijk. Hiermee staat of valt de hele onderneming. Het voornaamste is wel om te weten wanneer niet en vooral waar niet. De branding, ondiep water met stroom en diep water met of zonder stroom, zijn de voornaamste zaken die zorgvuldig vermeden moeten worden, evenals troebel water. Het is logisch, dat men in diep water en in water met veel stroming ook veel energie - en dus lucht uit het duikapparaat - nodig heeft. Bovendien moet men zich dan vasthouden en ik kan U verzekeren dat het niet meevalt om met één hand vis te vangen. De branding is een levensgevaarlijk iets op een koraalrif. Gelukkig is het meestal wel mogelijk om op een rif te werken in een ondiep stuk, dat in de luwte ligt en waar geen branding staat. Kalm en helder water is ook meer in trek bij de vissoorten, die wij zo graag willen vangen. Dat het water helder is, is ook voor ons belangrijk. In troebel water vissen

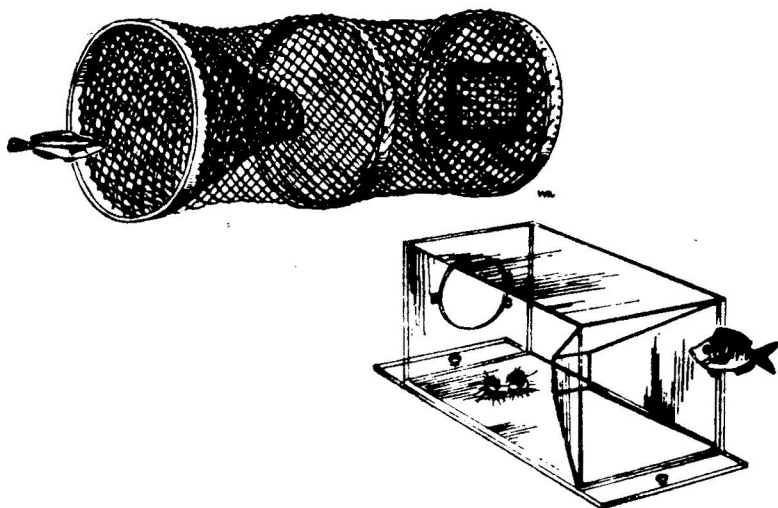
wordt namelijk graag gedaan door de grote roofvissen. Het risico van onenigheid met haai of barracuda gaat met een paar honderd procent omhoog in water met weinig zicht. Ondiep water is in zoverre belangrijk voor ons, omdat het in de eerste plaats nagenoeg alle variëteiten bevat, die wij zo graag willen vangen (vaak in kniediep water al) en in de tweede plaats gaat de lucht in de duiktanks veel langer mee. Hieruit volgt, dat ook het ondiepe water zeer geschikt is om, uitgerust met alleen masker, snorkel, vinnen en loodgordel, de visvangst met goed succes te beoefenen.

Mocht er ter plaatse een sterk getij staan en zijn er geen geschikte vangplaatsen te vinden in de luwte, dan kan men het beste de tijd afwachten dat het getij wisselt. Dit geeft weliswaar niet veel tijd, maar men is vrij om zich te bewegen en heeft een redelijke kans op succes.

Een volgend belangrijk punt is wat te gebruiken om de vis mee te vangen. We kunnen dit doen met een handnet en met een z.g. "dropnet". Ook

kan men gebruik maken van fuikjes. Dan weet men echter nooit van te voren wat de buit zal zijn. Soms kan men ter plaatse fuikjes kopen, maar houdt er wel rekening mee, dat die dingen vaak prijzig zijn. Beter is

zelf meenemen. Op een zandbodem komt het sleepnet ook wel in aanmerking, maar dat zijn van die toestanden om mee te nemen op vakantie, dat we daar maar niet op in zullen gaan. Verder bestaat nog de mogelijkheid om visjes te vangen met de gewone hengel. Haakjes zonder weerhaak gebruiken en de visjes heel voorzichtig behandelen, kan soms een hele mooie vangst opleveren.

Vissen met haakjes zonder weerhaak (die vijlt U af) vereist een aparte vistechniek, die U het beste leert op de voorn in Nederland voordat U met vakantie gaat. Als aas gebruikt men stukjes weekdier, garnaal en krab. Het aas vangt men vaak zonder veel moeite in rotspoeltjes. Gevangen vis nooit met droge handen aanraken, anders wordt de slijmhuide te veel beschadigd.

Het handnet is beschikbaar in verschillende vormen. Het dient minstens één platte zijde te hebben, zodat het verticaal kan worden neergezet.

Zelf geef ik de voorkeur aan een rechthoekig net van flink formaat - rechthoek van 30 x 20 cm en plm. 45 cm diep is voldoende - gecompliceerd met een kleiner, driehoekig net. Omdat de netten in de hand door de duiker worden megedragen, noem ik ze "handnet". Er mag namelijk niet mee worden geschept. Het mag natuurlijk wel, maar dan zal de vangst bijzonder pover zijn. U weet waarschijnlijk allen uit eigen ervaring hoe moeilijk het vaak is een vis te "scheppen" in uw eigen tropische zoutwateraquarium. Men kan natuurlijk allerlei netten kopen, of verzinnen en zelf maken. Wat mij persoonlijk het beste bevalt is een soort vangapparaat, dat ik zelf heb ontwikkeld. Ik zeg "apparaat", want een net kan het niet genoemd worden. Het bestaat uit een rechthoekig frame van plm. 30 x 20 cm, dat is bevestigd aan een houten handvat. Het handvat is zodanig van dikte en grootte, dat ik het geheel met de lange zijde op de bodem kan zetten en dat het dan vrij in het water blijft staan, in een verticale stand gehouden door het drijfvermogen van het handvat. Het frame wordt gemaakt van roestvrij staal van 3-5 mm rond. Hierna neem ik een stuk plastic slang met een binnendiameter gelijk aan de buitendiameter van het frame en even lang als de omtrek van het frame. (Maak er meer dan één, want men verliest er wel eens een). Dit stuk slang wordt in de lengte doorgesneden, zodat men het geheel om het frame kan klemmen. Als het goed is, ziet het frame er dan uit alsof het met plastic is bekleed.

Het in de lengte doorsnijden gaat gemakkelijk, wanneer men een hout-snijmesje o.i.d. in een bankschroef klemt. Er moet dan nog een klein puntje van het mesje boven de bekken uitsteken. Even een begin maken in het slangetje en terwijl U met de ene hand het stukje slang op de bankschroef gedrukt houdt, trekt U het met de andere hand door het mes. Zorg er in ieder geval voor, dat de maten van het frame worden aangepast bij de maat van de voorraad plastic zakken die U hebt gekocht. Het moet een zware kwaliteit plastic zijn en zo doorzichtig als glas. Men kan die waarschijnlijk wel vinden in zaken waar verpakkingsmateriaal voor het diepvriezen te koop is. Men neemt een zak en spant de opening over het frame. Dan klemt U de zak vast op het frame met de doorgesneden slang. Om het geheel af te ronden schuift U nog twee elastiekjes op het houten handvat. Die dienen om die handige ijzerdraadjes - waarmee men plastic zakken zo gemakkelijk dicht kan maken - tussen te klemmen.

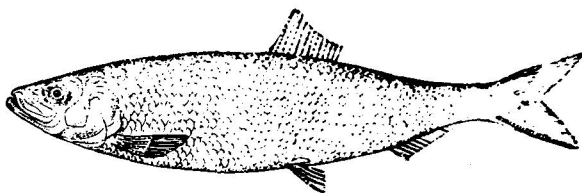
Dit apparaat heeft enkele grote voordelen. Ten eerste kunt U er niet mee scheppen. Het heeft te veel weerstand in het water. Als U dus krachtig schept, wordt de zak van het frame afgetrokken. U bent hierdoor dus verplicht om het net op de juiste manier te hanteren. Vervolgens zal het duidelijk zijn, dat de gevangen vis zich reeds in de zak bevindt en dat men de zak alleen nog maar hoeft af te sluiten met een ijzerdraadje. Dus geen gescharrel meer om de vis vanuit het vangnet in een plastic zak over te brengen onder water, met alle risico's van dien (ontsnappen en beschadigen). Zit er namelijk een vis in de zak, dan knijpt U die met de ene hand dicht, terwijl U met de andere hand de slang van het frame trekt. U legt frame en slang op de bodem en hebt dan weer een hand vrij om de zak af te sluiten en neer te leggen. De neergelegde zak wordt dan vastgelegd met een stuk steen of koraal. Op de terugweg haalt U de zakken weer op. U hebt dus bovendien geen gesleep meer met de gevangen vis. Niet vergeten om de zakken goed vast te leggen. Nu neemt U van het voorraadjie, dat U hebt meegenomen, een nieuwe plastic zak en bevestigt deze met de klem-slang weer op zijn plaats.

Deze laatste handeling vereist onder water wel enige handigheid en mijn advies is dan ook om dit vooraf te beoefenen. Nat en droog. Dat de door-zichtigheid van de zak eveneens een groot voordeel is behoeft waarschijnlijk geen nader betoog.

Het z.g. "dropnet" wordt o.a. veel gebruikt door het personeel van het "Seaquarium" in Miami, Florida. Het bestaat uit een licht, fijnmazig net, dat de vorm heeft van een trechter, waarvan de kleine opening dicht is. Deze zak wordt drijvend gehouden door een voorwerp, dat voldoende drijfvermogen heeft om het net mooi strak te laten staan met de punt naar boven. De rand van de grote opening wordt verzwaard met loodjes rondom (b.v. schuifloodjes uit een zaak voor hengelsportartikelen). Ook bij dit net is het raadzaam om plastic zakken mee te nemen. De gevangen vis kan dan op dezelfde manier worden behandeld als hiervoor beschreven. U dient dan echter wel onder water de vis van het net naar de zak over te brengen.

Het met succes vangen van koraalvissen – en ook andere vissen – berust voor een groot deel op grondige studie van de levensgewoonten en het gedragspatroon van de betrokken soort. Dit neemt veel tijd, want zoals men weet

heeft nagenoeg elke familie eigen gewoonten en maniertjes. Hierdoor verschilt de manier van vangen sterk van de ene familie naar de andere. Anemoonvissen zijn gemakkelijk te vangen, omdat zij zich bij dreigend gevaar terugtrekken in hun anemoon. Van deze instinctmatige handeling maken we bij het vangen gebruik. Men jaagt de vis rustig, zonder hem echt bang te maken, zijn anemoon in. Dan strijkt men rustig met een opgehouden plastic zak over de anemoon en probeert zo de vis in de zak te scheppen: Vooral rustig en met overleg handelen. Eerst de situatie goed bekijken. Zit de anemoonvis in de zak, dan zal hij zelf dieper de zak inzwemen door zijn pogingen om terug te komen in de anemoon. Een heel ander geval is b.v. het vangen van de Harder. Deze pelagische vis zwemt in het vrije water rond in schoolverband. Af en toe duikt de

hele school naar de bodem om wat te grazen en gaat dan weer verder in de vrije ruimte. Het zal zonder meer duidelijk zijn, dat het vangen van pelagische vissen moeilijk is. De twee beste manieren zijn: voor de grotere harder de hengel, geaasd met een stukgeknepen slakje of een klein krabbetje. Kleine harder vangt men gemakkelijk als het broed na de paartijd in grote scholen rondzwemt in het ondiepe water. Een handige haal met een handnet levert meestal wel wat hardertjes op. Niet te klein meenemen (plm. 4 cm) en niet te veel. Rekening mee houden, dat ze vrij veel zuurstof nodig hebben. Zo'n schooltje zal U veel genoeg geven in het aquarium, omdat zij zich daar net zo gedragen als de grote scholen in

de zee.

Tussen deze twee voorbeelden liggen alle families die wij kennen. Ieder met zijn eigen vangmethode, die men alleen maar kan ontdekken door studie. In boeken kan men natuurlijk wel het een en ander opsteken, maar de enige goede manier betekent, dat men een lange weg heeft te gaan. Men moet namelijk de vis bestuderen in zijn eigen omgeving in de vrije natuur en uitvinden hoe zij reageren op de verschillende situaties. Het eerste wat ik U wil aanraden als U koraalvissen wilt vangen is om er een bepaalde vis uit te zoeken en op deze vis te concentreren. Steeds weer een andere vis willen vangen omdat het bij de eerste of de tweede niet direct lukt, zal nergens toe leiden. De vis die U wilt vangen woont namelijk ergens op een gedeelte van het rif. Daar is het dier geboren en getogen. Het is dan ook logisch, dat het alle hoekjes en gaatjes van zijn domein kent. Ga dus rustig liggen en observeer de vis. Al spoedig zult U zien, dat hij allerlei - voor hem duidelijk zichtbare - bestaande weggetjes gebruikt voor diverse doeleinden. Als U rustig van de ene zijde aan komt zwemmen, neemt hij een bepaald weggetje om naar de andere kant te gaan. Een van de hoofdregels van het visvangen is: Nooit proberen om een vis in het net te scheppen, maar de vis zelf het net in laten zwemmen. Daarom is het bijzonder moeilijk om een vis te vangen in een ondoordringbaar koraaloerwoud. Daar heeft een vis zoveel weggetjes ter beschikking, dat U hem nooit te pakken kan krijgen. De beste vangplaatsen zijn de geïsoleerd staande koraalkopjes of een klein miniatuurrifje, dat zo maar ergens in het bodemzand staat. Kent men nu de vaste routes, dan plaatst men het handnet verticaal zó op de bodem - bij voorkeur nog gecamoufleerd door wat koraal of zo - dat het een vluchtweg blokkeert. U komt dan aan van de andere kant en hoedt de vis, gebruik makend van uw hoofd, lichaam, armen en handen rustig, **VOORAL RUSTIG**, en probeert hem het net in te laten zwemmen. Een bewegende hand vóór het net houdt de vis er in en U hebt uw vis. Dat op deze wijze geen grote hoeveelheden koraalvis gevangen kunnen worden is wel af te leiden uit de prijzen van de koraalvissen in de handel.

Door van instinctieve eigenschappen gebruik te maken, is het soms mogelijk, om in één slag een heel stel jonge koraalvisjes te vangen (die vaak wel moeilijk in het leven te houden zijn). Ik denk b.v. aan de zee-egels, die soms tussen de stekels tientallen jonge visjes bij zich hebben. Plastic

zak er over en de egel plus visjes zijn gevangen.

Mocht de egel overdag weggescholen zitten in een holletje, dan trekt U, weer rustig, de egel langzaam aan een pen het holletje uit. Hierbij oppassen voor de andere stekels, omdat de egel zijn pennen naar het dreigende gevaar toe kan wenden.

De juffertjesvissen zijn weer een hoofdstuk apart. Vele soorten leven in zwermen in de koraalkopjes. Bij dreigend gevaar duikt de hele kolonie als op commando het koraal in. Ze zijn er dan heel moeilijk weer uit te krijgen. Men kan dan proberen om met het peuterstokje, dat elke visvan-ger bij zich moet hebben - al was het alleen maar om eerst in een gat of spleet te steken, voordat men er met de handen in komt: murene, pterois enz.-, ze net zolang te pesten, totdat er een genoeg van heeft en precies aan die kant waar U het net heeft geplaatst er tussen uit wil gaan. Hier-voor heeft men veel geduld nodig. Ik ben een tegenstander van het zin-

loos beschadigen van koraal. Zoek daarom een losliggend dood stuk koraal op en leg dat naast het koraal waar U de juffertjes uit wilt halen. Als U het moeilijk genoeg maakt voor ze, zullen uit hun koraal wegvluchten in dat stuk dood koraal. Dat gaat dan in de zak met vis en al. U dient er wel rekening mee te houden, dat U als U boven water komt de juffertjes er niet zo maar uit komen vallen. Zelfs boven water houden ze zich in het koraal vastgeklemd. U kent dit waarschijnlijk wel van uw eigen aquarium thuis. Gooi daarom zo'n stuk koraal altijd weer terug in het water. Vaak zitten er nog wel een paar in die u niet hebt kunnen vinden of er niet uit kon krijgen.

Chaetodon en Acanthurus zijn, mede door hun snelle bewegingen, zeer moeilijk te vangen. Soms brengt het "dropnet" hier uitkomst. Vooral de jonge dieren houden zich bij voorkeur op in ondoordringbare koraalformaties, waarin ze zich bij gevaar terugtrekken. Probeer ze daar dan maar eens uit te halen. Omdat ik regelmatig nachtduiken maakte naar kaurieslakken, zag ik in de holen en gaten waar deze slakken zich vaak ophouden regelmatig allerlei vissen, die daar dan sliepen. De door het felle licht van de duiklamp verblinde vis, is dan gemakkelijk met zachte hand in het handnet te schuiven. Op deze manier kon ik vrij regelmatig - als dat nodig was - aan de moeilijk te vangen soorten komen. Ook kan men natuurlijk tegen de avond een bepaalde vis observeren om te weten te komen in welk holletje hij gaat slapen en of dat dan bereikbaar is met hand en net, maar dat is een zeer omslachtige methode, die twee duiken eist voor het vangen van één vis: de observatieduik in de schemer en de nachtduik om te vangen.

Moeralen vangen. Iets heel anders en nu niet direct mijn liefste bezigheid. Als het dan werkelijk moet, vang dan alleen maar kleine. Die passen trouwens beter in een huiskameraquarium. De handigste en snelste manier is om speciaal om de moeraalvangst te gaan. Omdat het verstandiger is ze niet met de hand beet te pakken, wordt hiervoor een houten tang gebruikt, die U echter wel zelf moet fabriceren, want vangtangen voor moeralen zijn nu eenmaal niet in de handel. De hoofdzaken zijn lange handvatten (om de bek bij de handen weg te houden) en een juiste opening van de klembekken. Uw murene moet er dus precies in passen. Is het dier te klein voor uw tang, dan komt het vanzelf wel weg, maar een te dikke aal zou ernstig beschadigd kunnen worden

omdat door de lange handvatten zeer veel kracht gezet kan worden. Hebt U dit allemaal door, dan gaat U duiken met Uw "palingtang". Eerst wordt een geschikte moeraal gezocht, die bovendien de juiste taillemaat heeft. Dan sluit U vriendschap door het voeren van stukjes vis, die u in een afsluitbare plastic fles mee naar beneden neemt. Inktvis lusten ze nog liever dan vis. U lokt dan met het lekkers de murene zo ver uit zijn gat in het koraal vandaan, dat u - en weer rustig - hem de tang om het ranke lijfje kan plaatsen en hem snel, zodat hij weinig kans krijgt om zich schrap te zetten, er uit te trekken. De aal zal nu de tang die hem vasthoudt aanvallen (hopelijk) en u hebt de gelegenheid hem in de vangzak te laten glijden en de tang hieruit terug te trekken. Rest mij nog te zeggen, dat het wel de bedoeling is om aan de binnenkant van de bekken van de tang schuimrubber o.i.d. te bevestigen en dat zij, in Uw aquarium aangekomen, graag kleine koraalvisjes lusten

De tropische slijmvissen zijn, zoals onze Engelse vrienden dat zo mooi

De slijmvis dankt zijn naam aan de in verhouding tot de meeste vissen, dikke slijmhuid.

uitdrukken weer "een geheel andere ketel met vis". Deze broeders zijn vaak erg mooi, altijd erg vlug en altijd verschrikkelijk nieuwsgierig. Vaak zult u zien dat, als u bezig bent een vis te vangen, een blennius u de kunst zit af te kijken. Als u hem wilt vangen moet u daar wel rekening mee houden. Aangezien de meeste slijmvissen een vast hol bewonen, met hoogstens enkele zomerhuisjes in de omgeving, zal hij zich bij gevaar in de woning terugtrekken. Binnen enkele seconden komt de kop er dan weer uit om u in de gaten te kunnen houden. Ook hier er aan denken, dat zij ieder hoekje en gaatje net zo goed kennen, als u uw broekzak. Afhankelijk van het type "woning" kunnen de volgende manieren worden toegepast. Wonen ze in een wand met gaten, spleten en gangetjes, dan zult u zien, dat de slijmvis graag een rond huisje heeft, dat hem goed past. Indien mogelijk parkeert hij er achteruitin, om dan onmiddellijk de kop weer naar buiten te steken. Het is voor u te hopen, dat het huisje geen achterdeur heeft (meestal wel ...) Kort en goed komt het hier op neer, dat u met een stukje ijzerdraad hem uit het gaatje wegpeest. Dit doet u net zolang totdat hij in een gaatje zonder achterdeur terecht is gekomen. Dan houden we met de ene hand een plastic zak zo tegen de wand gedrukt, dat hij de zak in moet als hij er uit komt en u gaat voorzichtig en rustig roeren in het gaatje met uw peuterijzertje.. Meestal hebt u dan een blennius te pakken.

Wel moet u er op rekenen, dat er iets is waarvan u meer moet hebben dan de blennius. Geduld.

De tweede methode is zeer eenvoudig en effectief. Men heeft echter het geluk nodig om een slijmvis te vinden die huist in een met war koraal overgroeide lege koker van een tube orm. De duim er op - als de vis er in zit tenminste - en zo laag mogelijk aan de onderkant aftikken met het mes en men heeft een blennius met huis en al. Momenteel heb ik een *ecsenius bicolor*, die prompt ging wonen in zo een huisje, dat ik uit de Rode Zee heb meegebracht.

De vangmethode voor blennius gaat natuurlijk op voor alle andere soorten die op een dergelijke wijze leven.

Een zeer algemene methode, die mij net te binnen schiet, maar een die zeer lucratief kan zijn, is de volgende. Tijdens uw duiken dient U de

ogen open te houden voor de volgende situatie: twee grotjes in het rif, die geen duidelijk zichtbare achteruitgangen hebben en die met elkaar zijn verbonden door een relatief kleine opening, die bij voorkeur laag genoeg zit om het net voor te plaatsen. Bevinden zich in een van de grotjes nu vissen, die u zou willen vangen, dan bekijkt u de situatie eerst goed. Daarna plaatst u het handnet verticaal tegen de opening op zo een manier, dat vis die van de andere kant komt vanzelf het net in moet zwemmen. Nu zwemt u weg en nadert met een boog weer van de andere kant. Eerst met het porstokje gaan bewegen in het grotje waar u de vis uit wilt jagen en ze rustig en langzaam naar de verbindingsopening drijven. Daarna rustig met uw hand naar binnen en met wat geluk wuift u er een stel door de verbindingsopening uw net in.

Bij alles wat u doet moet u in het oog houden, dat de meeste vissen erg nieuwsgierig zijn. Daarvan is bij het vangen vaak gebruik te maken. Ook is het nodig om altijd de vissen eerst de tijd te geven om een beetje te wennen aan dat rare nieuwe ding, dat ineens in hun vertrouwde omgeving is komen staan: uw handnet.

Het z.g. "dropnet" wordt op de volgende manier gebruikt. Het doelwit is een vrijstaand koraalkopje of miniatuurrifje waarin een of enkele vissen zitten, die u wilt vangen. Het net, dat door het drijflichaam verticaal in het water hangt, wordt nu met de verzwaarde onderkant zo om het doelwit geplooid, dat de vissen niet meer kunnen ontsnappen. Het "valt" dus om het doel heen en daar komt ook de naam "dropnet" vandaan. Nu wordt er net zo lang in het koraal gepeuterd en gepord, tot de vis er de brui aan geeft en wegzwemt, het net in.

Een van de veiligheidsvoorschriften bij het persluchtduiken is, dat de duiker nooit beladen mag zijn met allerlei materiaal. Deze regel dient vooral bij het visvangen in het oog te worden gehouden omdat er nogal wat spullen zijn, die men kan gebruiken. Men doet er goed aan om maar één soort vanggerei mee te nemen naast het porstokje. Tijdens de duik kunt u eventueel besluiten om een volgende duik ander materiaal mee te nemen, aangepast bij de vis die u dan weet te zitten en wilt vangen. Wel verdient het aanbeveling om - ook overdag - de duiklamp mee te nemen. Vaak loont het de moeite om gaten en holen na te kijken. Al was het alleen maar een kaurieslak of die kleurige naaktslak, die men daar soms

aantreft. De zeelies die daar vaak zitten, laten we rustig zitten, want die overleven het toch niet. Maar de kappersgarnaal, die zich eveneens in deze kolen ophoudt, is waarschijnlijk een welkome buit. U zult wel merken dat deze garnalen zich erg vlug uit de voeten kunnen maken. Wel oppassen bij deze activiteiten, want deze hopen bergen tevens de minder aangename klanten zoals egels, koraalduivels en moeralen.

Verder levert het omkeren van stukken rots en op de bodem liggend dood koraal meestal een rijke buit op aan lagere dieren: slakken, wormen, krabbetjes, soms jonge kreeftjes, slangsterren enz. Til de stukken steen langzaam op, want anders ziet u niets meer door het warrelende zand en zijn de beste vangsten verdwenen. Vergeet vooral niet elk stuk, dat u omkeert ook weer terug te leggen zoals u het vond. De honderden, soms duizenden, lagere dieren die daar leven zullen u dankbaar zijn als zij niet op hun kop in het felle daglicht hoeven dood te gaan.

Dan nog iets over het vervoer van de vangst. Weinig vissen in veel water. U zult kostbare ruimte op moeten offeren voor kostbare vissen. Probeer een pomp te krijgen, die op batterijen werkt. Lukt dit niet, dan kan door regelmatig van een hoogte water in de bak(ken) te gieten het geheel doorgelucht worden. Laat in een warm klimaat de watertemperatuur niet te veel oplopen. Neem een thermometer mee. Vervoer bij elkaar geen vissen die kunnen gaan vechten. Doe geen kleine vis bij een grote. Houdt vissen en lagere dieren gescheiden. Verder dient elk dier, dat giftige stoffen of slijm af kan scheiden zoveel mogelijk apart te worden vervoerd, b.v. koffervissen (vergif); anemonen, slakken en naaktslakken (slijm). Naaktslakken hebben mij eens een hele bak vis gekost in maximaal een half uur tijd. Zet ook geen garnalen bij de vissen, dat is nog dichterbij dan de automatiek om de hoek.

Wilt u het moeilijk maken, probeer dan de rotspoelen. Meestal zijn ze te klein om goed te kunnen observeren en vaak kan men helemaal niet zien wat men doet. Toch wil het wel, maar men moet nog voorzichtiger tewerk gaan dan in het vrije water. Ook hier weer het net plaatsen en voorzichtig proberen de vis er in te laten zwemmen. Vaak is er in deze poeltjes een rijke buit aan lagere dieren te vinden. Zet het duikmasker op, ga plat lig-

gen en steek uw hoofd er in. Eventueel de snorkel er bij en u kunt tenminste zien wij u doet. Wel oppassen voor een verbrande rug. Is het poeltje begroeid, dan is het vaak de moeite waard om een netje vlug door de begroeiing te halen. Dat moet dan wel een echt netje zijn en geen plastic zak.

Het vangen van zoutwatervissen met een handnet is een echte sport en vereist vakmanschap voordat het resultaten op zal leveren. De laatste jaren zijn er echter verdovende middelen op het toneel verschenen. De knapen die dit spul gebruiken, denken er niet aan om de vis te slim af te zijn. Zij spuiten hun chemicaliën op een stukje koraalrif en wachten rustig totdat zij de weerloze vissen, die niet de kans hebben gekregen om zelfs maar te proberen om er tussen uit te gaan, voor het oprapen hebben.

Zoals gezegd, het vereist vakmanschap om vis te vangen met een handnet, maar iedere idioot kan verdovende middelen over een stuk rif heenspuiten. Persoonlijk vind ik deze praktijken ontoelaatbaar. Ik wil niet zeggen, dat het verdoven op zichzelf zo slecht is, maar een feit is het, dat het middel diep in het rif doordringt en daar waarschijnlijk alle visbroed doodt, evenals grotere vissen, die omdat zij bewusteloos zijn, niet tijdig uit de giftige omgeving weg kunnen komen, terwijl dan vaak door gebrek aan doorstroming het gif te langzaam wordt verdund. Er wordt van deze middelen gezegd, dat ze veilig zijn voorzover het toebrengen van letsel aan vis betreft, maar zoals bij alle verdovende middelen, kan een te grote dosis fataal zijn. Als men een koraalkop verzadigt met een verdovend middel, dan is er geen enkele methode om de dosering in de hand te houden. Er is dus van te voren niet vast te stellen hoeveel gif door het vissenlichaam zal worden geabsorbeerd. Afgezien van het doden van kleine vissen en - naar alle waarschijnlijkheid - toebrengen van permanente schade aan de koraalpoliepjes en vele lagere dieren, heeft de praktijk in de Verenigde Staten geleerd, dat veel vissen, die door gebruik te maken van verdovende middelen zijn gevangen, vrij spoedig nadat zij in het aquarium zijn geplaatst doodgaan. Het gebruik van dit spul doet het sportieve facet van deze hobby te niet. Het zou zo ongeveer hetzelfde zijn als wanneer men te land op jacht zou gaan met een vliegtuig, dat een chemisch verdovingsmiddel sproeit en men daarna het wild

ging oprapen Ik zou alleen een uitzondering willen maken voor zuiver wetenschappelijke doeleinden en dan nog alleen voor die dieren, die op een andere manier niet te vangen zijn. Het middel dient nooit willekeurig gebruikt te worden, ook niet door de wetenschap. Het vangen met handnetten - hoewel moeilijk in het begin - zal nooit een gevaar voor uitsterven opleveren, omdat er zo ontzettend veel gebieden zijn waar het onmogelijk is om op deze manier de vis aan het lijf te komen. De vis in zulke gebieden zal altijd kunnen zorgen voor de instandhouding van de soort, ook als er op enkele plekken veel worden weggevangen met handnetten. Hiertegenover staat de mogelijkheid, dat een jarenlang en veelvuldig gebruik van verdovende middelen - chemicaliën dus - de algemene visstand ernstig zou kunnen schaden. Wat we dan in de praktijk doen is chemische rommel toevoegen aan de ontzaglijke hoeveelheid die nu al dagelijks door het toedoen van onze "beschaving" in zee wordt geloosd. Als u wilt genieten van de schoonheid van het koraalrif en zijn bewoners en tevens wat van die kleurrijke juweeltjes levend mee terugnemen voor uw eigen aquarium, probeer ze dan te vangen op een sportieve manier: met een handnet en doorzettingsvermogen. Of koop ze.

Riekelt Bakker - Zwolle

ADVERTENTIE

TER OVERNAME: PORTABLE HOGE DRUK COMPRESSOR; ONDERWATERHUIS VOOR EENOOG REFLEX KLEINBEELDCAMERA; 2 ETERNIT ZEEWATERAQUARIA; KOELAGREGAAT VOOR ZEEWATERAQUARIUM; DROOG DUIKPAK; NAT DUIKPAK MET 3 KAPPEN, SOKJES EN HANDSCHOENEN; MASKER; 2 PAAR ZWEMVINNEN; 2 DIEPTEMETERS; ZWEMVEST; ONDERWATERLAMP; LOODGORDEL; LUCHTPOMPJE.

T.E.A.B. TE BEVRAGEN 01714-2753